Energetická chudoba není jen problém ekonomicky slabších regionů. Nový výzkum Masarykovy univerzity ukazuje skrytá rizika českých obcí

9.4.2026 - | Masarykova univerzita

Evropská unie nově požaduje, aby státy systematicky identifikovaly domácnosti ohrožené energetickou chudobou a lépe cílily podporu při renovacích nebo při zvládání vysokých cen energií. Energetická krize totiž ukázala, jak rychle mohou rostoucí ceny energií zasáhnout domácnosti.

Současné napětí na světových trzích pak připomíná, že podobné výkyvy se mohou kdykoli vrátit. Výzkum vědců z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity přináší vůbec první systematickou analýzu energetické zranitelnosti všech českých obcí. Ukazuje, že se toto riziko neobjevuje jen v tradičně znevýhodněných regionech jako je pohraničí, ale také v menších „kapsách" uvnitř jinak prosperujících oblastí.

Jak jsou na tom jednotlivé obce právě teď, si může každý nově zjistit prostřednictvím interaktivní mapy energetické zranitelnosti. Ta vychází z rozsáhlé analýzy dat více než 6250 obcí v České republice a propojuje sociální, ekonomické, technické i klimatické faktory, které mohou riziko energetické chudoby zvyšovat. Energetickou chudobou aktuálně trpí více než deset procent populace.

„Energetickou zranitelnost chápeme jako situaci, kdy domácnosti mohou mít zvýšené riziko, že se do energetické chudoby dostanou. Například kvůli kombinaci nižších příjmů, vysokých nákladů na energie nebo energeticky neefektivního bydlení," vysvětluje vedoucí výzkumného týmu Hedvika Koďousková z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. „Nejde jen o aktuální stav, ale o soubor podmínek, které mohou domácnosti učinit zranitelnými například při růstu cen energií nebo při změně životní situace," uvádí vědkyně. Podle Koďouskové tedy neplatí stereotyp, že jsou energetická zranitelnost či chudoba pouze otázkou nezodpovědného nakládání se zdroji nebo plýtvání. „Energeticky chudé domácnosti jsou naopak ty, které velice šetří a omezují se do té míry, že to může mít významné fyzické i psychické zdravotní následky," říká Koďousková.

Výzkum zároveň ukazuje, že energetická zranitelnost má v Česku mnoho podob. Analýza rozděluje obce do osmi typů podle toho, jaké specifické kombinace faktorů se v nich nejčastěji objevují. Největší skupinu představuje typ označený jako „České středozemí", do kterého spadá více než 1400 obcí. Ty se pohybují přibližně kolem celostátního průměru a nepředstavují ani nejodolnější, ani nejvíce ohrožené oblasti. Vedle nich však existují například „Ostrovy jistoty", tedy obce s velmi nízkou zranitelností jako například Praha.

Na opačném konci typologie stojí sice menší skupiny obcí, avšak s vysokou mírou rizika. Například typ „Na hraně odolnosti", kde se často kombinují socioekonomické problémy s horším stavem bytového fondu, nebo typ „Stáří v chladných krajích", kde významnou roli hrají vyšší podíl seniorů, nedostatečně obydlené nebo neefektivní domy a delší topná sezóna. Typicky se sice jedná o obce v pohraničí, ale problémy se objevují i v menších „kapsách" uvnitř jinak prosperujících oblastí. Příkladem je shluk rizikových typů obcí na pomezí Vysočiny, Pardubického a Jihomoravského kraje,

ale i jinde na hranicích krajů.

Podle výzkumníků právě tato různorodost ukazuje, proč univerzální řešení často nefungují. „Obce s podobnou úrovní zranitelnosti mohou čelit úplně jiným problémům. Proto také potřebují různá řešení," říká Koďousková. Interaktivní mapa má podle autorů sloužit nejen veřejnosti, ale také obcím, krajům a státní správě jako nástroj pro lepší cílení politik. „Energetická transformace bude v příštích letech vyžadovat velké investice do bydlení a energetiky. Pokud chceme, aby byla zároveň sociálně spravedlivá, potřebujeme přesně vědět, kde jsou rizika největší a jaké mají příčiny," dodává Koďousková.

Více informací o projektu: https://enz.fss.muni.cz/

https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/energeticka-chudoba-neni-jen-problem-ekonomicky-slabsich-regionu-novy-vyzkum-masarykovy-univerzity-ukazuje-skryta-rizika-ceskych-obci